

A raktározási munkák és a kézi anyagmozgatás egészségügyi kockázatai

A Nemzeti Munkaügyi Hivatal tájékoztató kiadványa a szállítási,
raktározási tevékenységet végző vállalkozások számára

*Felelősen,
eredményesen,
biztonságosan*

SZÉCHENYI TERV

*Felelősen,
eredményesen,
biztonságosan*

Az alapanyag termeléstől a felhasználóig terjedő általános folyamatról – ha raktározási szempontból nézzük – megállapítható, hogy a raktározás a teljes folyamatban többször is megjelenő gyűjtő és elosztó funkciót tölt be, összekapcsolva a kitermelés, a termelés és az elosztás részfolyamatait. A folyamatban a csomagolás is rendkívül jelentős szerepet tölt be, hiszen különböző megjelenési formákban végigkíséri az árut az előállításától a végső felhasználóig.

Az áruk sajátosságai közül az alak, a méret, a térfogat és az egyéb különleges sajátosságok (mérgező, veszélyes, tűzveszélyes, törékeny stb.) játszanak szerepet, ami nemcsak a tárolási mód megválasztásának befolyásoló tényezője, hanem az anyagmozgatás módját is befolyásolhatja.

Magyarországon (miként az Európai Unió más tagállamaiban is),

Európában a váz- és izomrendszeri panaszok, elváltozások (musculoskeletal disorders, MSD-k) jelentik a munkához kapcsolódó leggyakoribb problémát. Az EU országok munkavállalóinak közel 24%-a szenved hátfájástól, és 22%-uk panaszodik izomfájdalmakra. Az új tagállamokban mindkét állapot előfordulási gyakorisága magasabb, 39, illetve 36%.

az utóbbi időben bekövetkezett csökkenés ellenére még mindig magas azon munkavállalók száma, akik olyan tevékenységet végeznek, amelyek mozgásszerveik fokozott terhelésével járnak. Nincs ez másképp a raktározás területén sem.

A munkához kapcsolódó legtöbb MSD halmozódó probléma, ami hosszú időn át tartó, magas vagy alacsony intenzitású megterhelésnek történő ismétlődő kitettség eredménye. Az MSD-k azonban lehetnek akut sérülések is, például egy baleset során bekövetkező törések.

A munkához kapcsolódó váz- és izomrendszeri problémák a test olyan részeinek károsodását jelentik, mint például az izmok, az ízületek, az inak, a szalagok, az idegek, a csontok, valamint a helyi keringési rendszer, amelyet elsősorban a munka és a munkavégzésre szolgáló közvetlen környezet hatásai idéznek elő vagy súlyosbítanak. Ezek a panaszok elsősorban a hátat, a nyakat, a vállat és a felső végtagokat érintik, de előfordulhatnak az alsó végtagoknál is. Egyes MSD-k – mint a carpalis (kéztőcsonti) alagút szindróma a csuklóban – jól meghatározott jelek és tüneteik miatt specifikusak, szemben azokkal a panaszokkal, amelyeknél csupán a fájdalom vagy kellemetlen érzés jelentkezik, egyértelmű, konkrét probléma megléte nélkül.

A túlzott vagy egyoldalú igénybevétel okozta mozgásszervi betegségek csoportjába sorolt betegségek keletkezésében a következő munkavégzésből adódó tényezőknek van szerepe:

- a szalagrendszer, az izmok, a csontok ismétlődő nagyfokú fizikai terhelése, nyomása, ütése, megfeszítése (mikrotraumák);
- hosszú időn át ismétlődő, egyforma, gyors ütemben végbemenő, ugyanazon izmokat, ízületeket, szalagokat, csontokat érő mozgások;
- a test hosszan tartó kényszerhelyzete, izomcsoportok tartós statikus megfeszítése;
- a munkaritmus hirtelen változása.

A betegségek létrejöttében az említett tényezők önállóan vagy kombináltan vehetnek részt. Egyéb környezeti tényezők, például a kedvezőtlen időjárási körülmények, nedvesség, hideg stb. elősegíthetik a kóros elváltozások kialakulását. A megbetegedés nemcsak a nehéz fizikai munkákban, hanem az úgynevezett „könnyű” munkákban is kialakulhat.

Az MSD-k nem csupán az egyén számára jelentenek szenvedést és jövedelem kiesést, de a vállalkozások és az egészségügyi ellátórendszer megterhelése révén a nemzetgazdaság számára is

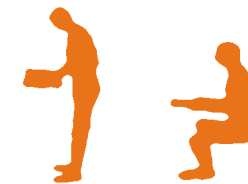
költségekkel járnak. Bár az MSD-k minden munkavállalót érinthetnek, a munkahelyi feladatok értékelésével, megelőző intézkedések bevezetésével és ezen intézkedések tartós hatékonyságának ellenőrzésével mégis megelőzhető.

A raktározási munkák a mozgásszervek fokozott megterhelését okozzák. Foglalkozási megbetegedés jellemzően a kézi tehermozgatással összefüggésben alakulhat ki.

Számos kockázati tényező létezik, amelyek veszélyessé teszik a kézi tehermozgatást, és ez által növelik a sérülés lehetőségét:

1. A hátsérülés kockázata nő, ha a teher:

- túl nehéz: nincs meghatározott biztonságos súlykorlát – de egy 20-25 kg-os súly felemelése a legtöbb ember számára nehéz;
- túl nagy: így az emelésre és hordásra vonatkozó alapszabályokat – azaz hogy a terhet a testhez a lehető legközelebb tartsuk – nem lehet betartani, az izmok így hamarabb kifáradnak;
- nincs egyensúlyban vagy instabil a teher;
- olyan módon helyezkedik el, hogy annak mozgatása során nincs lehetőség a törzs közepében történő elhelyezésére, vagy a törzs hajlításával vagy elfordításával lehet tartani, illetve mozgatni, nehezen hozzáférhető;
- nehezen fogható meg: ez a tárgy megcsúszásához vezethet, és balesetet okozhat;
- az éles szélű vagy veszélyes anyagokat tartalmazó terhek sérülést okozhatnak;
- formája vagy mérete eltakarja a munkavállaló látóterét, így növeli a megcsúszás/megbotlás, az esés vagy az ütközés lehetőségét;

2. Szükséges fizikai erő kifejtés:

A fizikai erő kifejtés akkor járhat elsősorban hátsérülés kockázatával, ha a tehermozgatás

- túl megerőltető;
- csak a törzs elcsavarodásával kivitelezhető;
- közben a teher hirtelen elmozdulhat;
- a test labilis helyzetében következik be;
- során nem kerülhető el, hogy előrehajolt helyzetben történjék az emelés.

A kézi tehermozgatás (KTM) fogalma: olyan terhek egy vagy több munkavállaló által történő szállítása, tartása – beleértve azok emelését, levételét, letételét, tolasát, húzását, továbbítását vagy mozgatását – amelyek jellemző tulajdonságaik vagy a kedvezőtlen ergonómiai feltételek miatt a munkavállalóknak – legtöbbször – hátsérülést okozhatnak.

3. Elsősorban a hátsérülés kockázatával jár a tevékenység, ha az alábbiak közül egy vagy több feltétel teljesül:

- főként a gerincet érintő túl gyakori vagy túl hosszú tartó fizikai erőfeszítés;
- a testi pihenési vagy a regenerációs periódus elégtelen;
- az emelési, lerakási vagy továbbítási távolságok túlzottak;
- a munkaritmust olyan folyamat szabja meg, amelyet a munkavállaló nem változtathat meg.

4. A munkakörnyezet alábbi jellemzői növelhetik a hátsérülés kockázatát:

- ha a tér nem elegendő a kézi anyagmozgatáshoz, az kényelmetlen testtartáshoz és a terhek nem biztonságos mozgathatósághoz vezethet;
- egyenetlen, instabil vagy csúszós padló;
- a meleg hatására a munkavállalók fáradtnak érzik magukat, és az izzadás megnehezíti az eszközök megfogását – ez azt jelenti, hogy nagyobb erőt kell kifejteniük;
- a hideg érzéketlenné teszi a kezet, emiatt megnehezíti a fogást;
- a rossz megvilágítás növelheti a balesetek kockázatát, illetve a munkavállalókat kényelmetlen testhelyzetekbe kényszeríti ahhoz, hogy jól lássák, amin dolgoznak.

Megelőző intézkedések

A baleseteket és a megbetegedéseket a KTM kockázatainak kiküszöbölésével vagy legalább csökkentésével lehet megelőzni. A megelőző intézkedéseket az alábbi fontossági sorrendben kell alkalmazni:

- kiküszöbölés – mérlegelje, elkerülhető-e a KTM, például olyan gépesített vagy mechanikus anyagmozgató berendezésekkel, mint például a szállítószalagok vagy a targoncák;
- műszaki intézkedések – ha a KTM nem kerülhető el, mérlegelje segédeszközök, például csörlők és a vákuumos emelő berendezések alkalmazását;
- a szervezeti intézkedéseket, például a munkaköri rotációt és az elegendő hosszúságú pihenők beiktatását csak akkor kell mérlegelni, ha a KTM kockázatainak kiküszöbölése vagy csökkentése nem lehetséges;
- tájékoztatás a KTM kockázatairól és negatív egészségi hatásairól, valamint képzés az eszközök alkalmazásával és a helyes anyagmozgató technikákkal kapcsolatban.

A kézi tehermozgatással (KTM) kapcsolatban a hatályos szabályozást az elsősorban hátsérülések kockázatával járó kézi tehermozgató minimális egészségi és biztonsági követelményeiről szóló 25/1998. (XII. 27.) EüM rendelet tartalmazza. E korszerű munkaegészségügyi szabályozást lényege a munkavállalót érő megterhelés és igénybevétel helyes értelmezése. A munkavállalók ugyanis nem egyformák. Fizikai és egészségi állapotuk, genetikai adottságaik, koruk, nemük, de a munkával kapcsolatos korábbi tapasztalatuk miatt különböznek egymástól.

*Felelősen,
eredményesen,
biztonságosan*

A TÁMOP-2.4.8-12/1-2012-0001 azonosító számú, „A munkahelyi egészség és biztonság fejlesztése, a munkaügyi ellenőrzésfejlesztése” című kiemelt projekt céljaival összhangban a munkavédelmi hatóság tájékoztatással és tanácsadással segíti a munkáltatókat és érdeklődőket a helyes gyakorlat kialakításában.

A Munkavédelmi Információs Szolgálat elérhetőségei:

Ingyenesen hívható zöld szám: 06 80 204 292

E-mail cím: munkaved-info@lab.hu

A TÁMOP-2.4.8-12/1-2012-0001 azonosító számú, „A munkahelyi egészség és biztonság fejlesztése, a munkaügyi ellenőrzésfejlesztése” című kiemelt projekt tájékoztató kiadványai az Európai Unió támogatásával és az Nemzeti Munkaügyi Hivatal Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatóságának szakmai közreműködésével jöttek létre.

Nemzeti Munkaügyi Hivatal

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.